

Vooruit

Laat iedereen vrij,
maar niemand vallen

Verkiezingsprogramma D66 Rijswijk 2022 – 2026

The logo for the Dutch political party D66, consisting of the letters 'D66' in white on a green square background.

D66

Inhoudsopgave

Voorwoord Elze Woudstra, lijsttrekker	3
Inleiding	4
1. Groen en leefbaar	5
2. Fijn wonen	8
3. Leren, werken en ondernemen	10
4. Meedoen	12
5. Bestuur, digitaal en financiën	15

D66 wil vooruit met Rijswijk

... waar ruimte is voor groen

... waar je fijn kunt wonen

... waar ondernemers aan de slag kunnen

... waar alle mensen kunnen meedoen

Onze ambitie: Rijswijk een gezonde stad, een duurzame stad, een menselijke stad, een ondernemende stad.
Een stad waar we met elkaar trots op kunnen zijn!

We willen de toekomst omarmen, kansen benutten, Rijswijk nog beter maken.

D66 neemt verantwoordelijkheid om Rijswijk vooruit te brengen. En met resultaat. Wij willen ons ook de komende vier jaar voluit en met vertrouwen blijven inzetten.

Kortom, met D66 gaat Rijswijk vooruit!

Elze Woudstra, lijsttrekker

Inleiding

Wonen in Rijswijk is fantastisch! Het is een stad met veel groen en een diverse bebouwing. De stad is goed ontsloten, ook met de fiets zijn alle voorzieningen goed bereikbaar. Rijswijk zit in een economisch actief gebied, met een ruim en divers aanbod van banen.

Tegelijkertijd verandert Rijswijk ook. We zijn ons allemaal bewust van de toenemende vraag naar woningen, de noodzakelijkheid van klimaatadaptatie en de veranderende samenleving in Nederland. Dit laatste gaat onder andere over digitalisering, verbondenheid en kansengelijkheid.

Dit creëert ook voor de stad Rijswijk grote uitdagingen. Deze grote uitdagingen wil D66 beantwoorden met grote ambitie en concrete actie. In dit programma formuleren we de nodige stappen in de juiste richting. Zo komen we vooruit.

Twee zaken staan daarbij voor ons centraal. De eerste is het borgen en verbeteren van het woonplezier en de leefbaarheid in Rijswijk. Ook in Rijswijk laten we iedereen vrij, maar niemand vallen. De tweede is de identiteit van Rijswijk als gemeente en stad, voor de inwoners en de omgeving.

Daarom gaat D66 blijvend inzetten op vier hoofdthema's, die de eerste vier hoofdstukken van dit verkiezingsprogramma omvatten. In het vijfde en laatste hoofdstuk formuleren we onze plannen voor het bestuur en de digitalisering van de gemeente.

In dit verkiezingsprogramma, dat tot stand is gekomen dankzij de inzet en kennis van velen, zetten we onze dromen en ambities voor Rijswijk neer!

De programmacommissie

Pieter Idenburg
Elze Woudstra
Relinde de Beer
Martijn Dresscher
Jil Ligterink

1. GROEN EN LEEFBAAR

Gezond kunnen leven in Rijswijk vraagt om aandacht voor groen. Van de parken tot de eigen tuinen, van de middenberm tot meer ruimte voor water. Een groene omgeving om in te ontspannen met plaats voor dieren, planten en bloemen.

We willen een betere kwaliteit van de lucht en meer schone en tevens betaalbare energie. We gaan voluit meedoen in de energietransitie, waarbij aandacht is voor de verschillende huizen en wijken en het betaalbaar blijft voor inwoners en bedrijven. Actieve betrokkenheid van alle inwoners van Rijswijk is hierbij nodig.

In Rijswijk zijn straks begaanbare en veilige wegen waar ruimte is voor voetgangers, fietsers en duurzame mobiliteit. Met goed OV dat verbonden is met de regio. Er moeten oplossingen komen voor milieuknelpunten bij grotere doorgaande wegen in en rond Rijswijk. Dat alles vraagt om duurzame investeringen voor nu en de toekomst, met aanpassingen die we samen willen doen om ervan te kunnen genieten.

Leven in een groene stad

- Meer bomen en planten in Rijswijk, ook tegen hittestress. Denk aan opgroeibossen, tiny forests. Elke nieuwe inwoner ontvangt als welkom een boompje of struik voor eigen woonomgeving, tuin of balkon.
- Minder versterking, meer groen in wijken. Waar het kan asfalt en tegels vervangen door gras en ander groen, te starten in meest versteende wijken. Stimuleren van groene tuinen in plaats van tegeltuinen. Vergroening van speeltuinen.
- Vergroening van schoolpleinen inclusief school- en buurtmoestuinen. Samenwerking versterken van scholen met boeren uit de omgeving voor voedingslessen.
- Vergroening bedrijven: groene daken, natuurinclusieve bedrijfspanden. Groene en duurzame bedrijventerreinen. Informatie hierover via ondernemerscontactpunt.
- Buurtacties voor eigen bomen en heesters financieel steunen. Adoptie van boomspiegels, bloemenperken en groenstroken mogelijk maken.
- Bescherming van monumentale, karakteristieke bomen, zoals de kastanje aan de Oranjelaan.
- Rijswijk doet mee aan het Nationale Park Hollandse Duinen (strandwal) en het plan voor de groen-blauwe Vlietzone.
- Er komt een Strandwalpad van Oud Rijswijk naar Park Overvoorde.
- Onze groene parels koesteren en aantrekkelijker maken. Dit zijn de landgoederenzone, Wilhelminapark en Elsenburgerbos. Daar verder verbeteren van biodiversiteit, meer doe-groen. Versterken van verbinding tussen groene zones, zoals gebeurt met vleermuisroutes.
- Goed waterbeheer door gemeente samen met Hoogheemraadschap. Verbetering van waterkwaliteit in vaarten, sloten en in het Wilhelminapark.
- Educatiebordjes: route met uitleg over natuur en cultuur in Rijswijk.
- Goede opvang van (wilde) dieren in de regio. Rijswijk levert verplichte financiële bijdrage.
- Dierproeven centrum Rijswijk sluiten.

- Actieve handhaving op misbruik van gezelschapsdieren (illegale dierenhandel, controle op hondenfokkers) en gevaarlijk bijtgedrag van honden op straat.

Groene en betaalbare energie

- Energietransitie op maat: per wijk en type huis kijken welke energievorm en toepassing het meest passend en betaalbaar zijn voor inwoners en bedrijven. Nieuwe generatie warmtepompen kunnen geschikt zijn voor diverse huishoudens.
- WarmtelinQ vanuit Rotterdam benutten voor wijken waar het de beste lokale oplossing is.
- Energie-infrastructuur klaar maken voor de toekomst inclusief energie laadinfrastructuur.
- Burgers actief betrekken bij energietransitie via bijv. een burgerberaad. Concrete ideeën daaruit worden besproken in de gemeenteraad.
- Informatie over energietransitie aan inwoners verbeteren: bij aankoop of verbouwing woning, via wijkregisseurs, zodat de uitvoering begrijpelijk en betrouwbaar is voor inwoners.
- Energievouchers voor energiebesparende maatregelen wijkgericht inzetten.
- Zonnepanelen op gemeentelijke gebouwen en actieve inzet van de gemeente op meer collectieve zonnedaken in de stad.

Mobiliteit voor mensen

- Voetgangers en fietsers staan op de eerste plaats. Snelheid van 30 km per uur in de bebouwde kom binnen woonwijken. Handhaving daarop versterken.
- Veilige fietsroutes door Rijswijk tussen voorzieningen, naar (basis)scholen en door wijken en bedrijventerreinen.
- Vervolg op het meer asfalteren, verbreden en beter onderhouden van fietspaden en inzetten op nieuwe verbindingroutes naar het Westland en over de Vliet naar Vrijenban en Ypenburg.
- Fietsenplan Rijswijk met extra nieuwe fietsparkeerplaatsen, onder andere bij Station Rijswijk
- Rijswijk toegankelijker maken voor mensen met een beperking. Wegnemen van onnodige drempels voor rolstoelen en scootmobiel, waarbij we de mensen betrekken bij het inrichten van de openbare ruimte.
- Woon-wandelgebied in de Herenstraat uitbreiden en inrichten samen met bewoners, ondernemers en organisaties in de buurt. Met een bewaakte fietsenstalling en centralisatie van parkeren in een ondergrondse parkeergarage, mogelijk in combinatie met woningbouw op plek huidige parkeerterreinen.
- Verkeersveiligheid: terugdringen van aantal ernstige ongelukken met fietsers en scooters door het beter monitoren van gedrag op straat, het inzetten van borden, spiegels en obstakels, en het aanpassen van de instelling van verkeersinstallaties.
- We halen het blik van de straat, door gebruik van andere (deel)mobiliteit te stimuleren.
- Parkeervergunningenbeleid waarbij de vergunning voor de tweede en volgende auto's duurder wordt en waarbij niet méér vergunningen per wijk worden uitgegeven dan er parkeerplekken zijn.
- Rijswijk loopt voorop bij testen en invoeren van nieuwe (deel)mobiliteitsconcepten. Waarbij beter gelet wordt op het voorkomen van overlast, bijvoorbeeld met duidelijke parkeerplekken voor deelscooters en -fietsen.

- Elke straat een laadpaal die door bewoners wordt gedeeld. Laadpalen voor laden behouden, niet als vaste parkeerplek voor één bewoner. Mogelijkheden voor opladen aan huis ook bij hoogbouw en voor fietsen en scooters. Financiering laadpalen vanuit gemeente blijft bestaan.

Goed openbaar vervoer voor iedereen

- Herkenbare OV-knooppunten inclusief parkeren (hubs). Aantrekkelijke herinrichting omgeving station Rijswijk (Eisenhowerplein) met fietsparkeren, deelmobiliteit en OV. Bij het herzien van het OV ook zorgen voor veiliger en groener Piramideplein.
- In Rijswijk-Buiten een nieuw station en extra bushaltes.
- Plan voor toekomstbestendig en beter OV voor en door Rijswijk.
- Verbeteren van de OV-verbinding met voorzieningen zoals gezondheidscentra, scholen en ziekenhuizen in de regio (Delft, Den Haag).
- Ouderen en minder validen kunnen meer gebruik maken van betaalbaar passend vervoer o.a. via MaaS (Mobility as a Service).

Schone lucht, schone stad

- De huidige plannen voor verbreding van de A4 stoppen. Zorgen voor slimme routegeleiding, inzetten van nieuwe technologie en ontwikkelen van opties voor verminderen van de uitstoot en geluidshinder.
- Flexibele snelheidsbeperkingszone met maximaal 100 km/u op A13 richting Delft en A4 tussen Leidschendam-Voorburg en Midden-Delfland. Met geluidsschermen in zone rond Rijswijk.
- Ondertunneling Prinses Beatrixlaan inclusief een OV-verbinding.
- Uitbreiding milieuzone Haagweg en Prinses Beatrixlaan.
- Elektrische winkelbevoorrading met toepassing van elektrische stadsdistributie gaan. Vanaf 2025 alleen nog emissievrije bevoorrading van de stad. Daarvoor geschikte overslagcentra in de regio maken.
- OV, taxi's en gemeentelijk wagenpark zijn in 2025 emissievrij.
- Onderzoek naar luchtkwaliteit rond scholen en kinderdagverblijven. Stimuleren van fietsgebruik rond basisscholen. Schoolstraten afsluiten tijdens start en einde schooltijden.
- Actieve voorlichting van de gemeente over de effecten van houtstook om uitstoot van fijnstof te beperken.
- Goed systeem van afhaalpunten pakketjes in de wijk, zodat er minder pakketbusjes door de buurt rijden.
- Het aantal kilo's afval per inwoner en de daarmee gemoeide kosten, wordt verlaagd volgens het principe 'de vervuiler betaalt'.
- Onderzoeken of vanwege milieu en kosten de mogelijkheden voor nascheiding afval kunnen worden uitgebreid, bijvoorbeeld via experimenten in wijken.
- Ondergrondse afvalcontainers geclusterd plaatsen (papier, glas, plastic etc). Toezicht op zwerfvuil rond afvalcontainers. Tegengaan van zwerfvuil in de parken.
- Goed beheer openbare ruimte voor een schone en veilige stad. Achterstallig onderhoud aanpakken (o.a. verlichting, kabels)
- Terugdringen van lichtvervuiling door kassen in de regio.

2. FIJN WONEN

Fijn en prettig wonen in Rijswijk, daar willen we verder aan werken. Dat vraagt naast de geplande nieuwbouw ook om duurzame renovatie en aanpassing van bestaande woningen en wijken. In Rijswijk wordt de komende tijd gebouwd en verbouwd. Het realiseren van deze plannen staat voorop. Dit biedt kansen voor jongeren, studenten, starters en doorstromers in Rijswijk. Goede mogelijkheden voor het combineren van zorg & wonen in de eigen buurt zijn nodig. Zo zorgen we voor goed wonen voor iedereen.

We willen genoeg goede en betaalbare woningen in een fijne wijk, met groen en voorzieningen in de buurt (sport, cultuur, zorg en welzijn, onderwijs). Met plek in onze stad voor gezinnen, alleenstaanden, jongeren, ouderen en mensen met een bijzondere zorgbehoefte. We willen dat huizen bestemd blijven voor kopers en huurders zelf. Dat mensen met een huurhuis betaalbaar en prettig kunnen blijven wonen.

Je kunt alleen fijn wonen als de stad ook veilig is. In je eigen huis, op straat, in de openbare ruimte. We willen daarin investeren. Net als in de aanpak van ondermijnende criminele activiteiten.

Woningaanbod op orde

- Er liggen plannen voor ruim 10.000 nieuwe woningen tot 2040. Dat betekent een forse groei van onze stad. We willen dat voortvarend aanpakken. Tegelijk willen we tijdens de verbouwing rekening houden met overlast voor bewoners (bouwlogistiek, omleidingen) zodat de stad niet vastloopt en leefbaar blijft.
- Daarbovenop komt geen extra nieuwbouw in Rijswijk, om woon- en leefkwaliteit te behouden. Met de huidige plannen zijn ook de grenzen aan hoogbouw in Rijswijk bereikt. Voor de toekomst moet gekeken worden naar het aanpakken van de leefbaarheid en het voldoen aan de moderne normen voor de bestaande wijken.
- Er wordt in de groene zones niet méér gebouwd dan in de huidige plannen is vastgelegd. Wanneer het TNO-terrein vrij komt wordt hier ruimte geboden voor groen en een natuurlijk landschap, mogelijk in combinatie met recreatie en (water)sportvoorzieningen..
- Rijswijk sluit een woonpact met omliggende gemeenten om daarmee de balans tussen voldoende woningen, groen en leefbaarheid in de regio te kunnen waarborgen.
- We willen een divers woningaanbod in Rijswijk, zowel koop als huur. Zodat iedereen een passende woning kan vinden. Waarbij goede doorstroming mogelijk is en wordt gestimuleerd, ook in de eigen wijk.
- Foute speculatie van woningen gaan we actief aanpakken, zoals (nieuw)bouw die wordt opgekocht en omgezet in huurwoningen. Via een zelfbewoningsplicht met een anti-speculatiebeding en het tegengaan van verkamering.
- Voor de naoorlogse wijken met portiekflats komen integrale toekomstplannen van corporaties, gemeente en bewoners samen. Wijkgericht met een juiste mix van renovatie, (sloop-)vernieuwbouw en aandacht voor leefbaarheid (groen, verkeer, voorzieningen, sociale cohesie).
- Meer leegstaande kantoren worden omgebouwd tot woningen. Met mogelijkheid van klus-woningen zoals de Koopmansstraat.

Duurzaam bouwen

- Alle nieuwbouw woningen worden gasloos. Voor bestaande wijken komt hiervoor met bewoners en eigenaren een gezamenlijk plan van aanpak. Bedrijven krijgen steun voor het doorrekenen van investeringen.
- Groen en diervriendelijk bouwen betekent meer groene daken, dakpannen met vogelhuisje, bijenhôtels. Gemeente en bouwers geven actief informatie over mogelijkheden. Er komt een visie op biodiversiteit als onderdeel van het nieuwe groenbeleid.
- Gemeente Rijswijk gaat duurzaam aanbesteden om circulair bouwen te stimuleren.
- Vastgoed van de gemeente verduurzamen.
- De Omgevingswet vraagt om een omgevingsvisie voor Rijswijk. Die willen wij samen met de hele stad maken. Voor een fijne stad waar iedereen kan meedoen.

Wonen voor iedereen

- In de komende (ver)nieuwbouwopgave is extra aandacht voor specifieke doelgroepen: waaronder jongeren (incl. studenten), senioren, gescheiden ouders, één-oudergezinnen en statushouders.
- Senioren in Rijswijk kunnen zo lang mogelijk zelfstandig wonen. Daarom stimuleren we nieuwe woonzorg concepten, zoals een wooncomplex waar studenten en ouderen samen wonen.
- Mensen met een beperking en een psychische aandoening kunnen beschermd zelfstandig wonen in Rijswijk.
- Rijswijkers moeten betaalbaar en prettig in hun eigen buurt kunnen wonen. Daarom pakt de gemeente woekerpacten en huisjesmelkers aan. Daarnaast komen er 'veilig wonen' teams, die helpen met huurgeschillen en die discriminatie tegengaan.
- De huurmarkt in Rijswijk wordt transparant via het huurwaarderingssysteem, de controle hierop wordt verbeterd.
- In Rijswijk komt dakloosheid over vier jaar niet meer voor. Iedere Rijswijker in acute woon-nood wordt geholpen.

Veilige stad

- Vroegsignalering van huiselijk geweld versterken. Samenwerking tussen huisartsen, welzijn, politie.
- Het is belangrijk om veilig over straat te kunnen en je er ook veilig te voelen. Onveilige plekken in de stad willen we aanpakken (betere verlichting, onderhoud publieke ruimte).
- Samenwerking tussen politie, inwoners en ondernemers om veiligheid in buurten te versterken. (Wijk)politieagenten zijn herkenbaarder verbonden met buurten.
- Blijven investeren in gemeentelijke handhavers (BOA's).
- Intensievere aanpak van ondermijnende activiteiten in panden in de stad en in het buitengebied (drugs, gokken, illegale handel, mensenhandel). Hiervoor samenwerking van Rijswijk met politie, recherche, Openbaar Ministerie en andere gemeenten in de regio.
- Preventieve BIBOB-toets bij vergunningen voor bedrijfsmatige activiteiten en bouw aanvragen.
- Handhaven verbod op lachgas. Aanpak malafide growshops.
- Jaarlijks vuurwerk op aangewezen locaties.

3. LEREN, WERKEN EN ONDERNEMEN

Goed onderwijs is de basis voor de rest van je leven. In Rijswijk moet een goed en toegankelijk aanbod van scholen en kinderopvang zijn. Waar alle kinderen zich kunnen ontplooiën, waar leraren gewaardeerd worden.

We willen dat werken en leren hand in hand gaan. Dat je inzet wordt gezien en loont. Van fulltime werken tot sociale inzet. Met meer kansen voor beroepsonderwijs, voor schoolverlaters en andere werkzoekenden. Want werken – in alle vormen – is meedoen.

Nu is het tijd om ondernemers weer te laten te ondernemen. Met een economie ván bewoners vóór bewoners, die bijdraagt aan een bruisende stad. Rijswijk is een belangrijk economisch centrum in onze regio. Dat willen we versterken met een krachtiger economisch profiel voor de stad.

Onderwijs met gelijke kansen

- Gratis kinderopvang voor kinderen van 0-3 jaar.
- Extra ondersteuning voor kinderen met leer-, ontwikkel- en taalachterstand.
- Het vaste aanmeldmoment voor basisscholen (inschrijving pas vanaf het derde jaar) wordt door de gemeente gehandhaafd, zodat alle kinderen een gelijke kans hebben om toegelaten te worden tot de school die het beste bij hen past.
- Leerlingenvervoer voor kinderen met een beperking blijft beschikbaar met financiering door gemeente, hierop wordt niet bezuinigd.
- Financiële ondersteuning voor leermiddelen (zoals laptops) voor ouders die het niet kunnen betalen.

Goede scholen in Rijswijk

- Een rijke schooldag voor kinderen, zodat ze hun talenten kunnen ontplooiën. Met programma's over thema's als gezondheid, milieu, seksuele vorming, pesten, schulden.
- Goed en met plezier lezen is belangrijk. Daarom in elke school een schoolbibliotheek.
- Voldoende goede leraren vinden en houden in Rijswijk. Daarom moeten arbeidsvoorwaarden hier aantrekkelijk zijn, zonder onderlinge concurrentie in de regio.
- Extra ondersteuners in de klas om de leraar te ontlasten.
- Goed binnenklimaat en frisse lucht in de scholen, ook vanwege corona.
- Actieve betrokkenheid van ouders met scholen waar ook ouders kunnen 'leren' (taal, participatie).
- Meer nieuwe scholen erbij. Vanwege de inwonergroei tot 2040 moeten er drie extra basisscholen en één brede VO-school (vmbo/havo/vwo) bij komen in Rijswijk.

Werken en leren

- Onderlinge band tussen gemeente, onderwijsinstellingen en Rijswijkse ondernemers versterken. Dat geldt in het bijzonder voor het beroepsonderwijs (mbo) en leerbedrijven.

- Inzetten op meer leer-werktrajecten voor Rijswijkse jongeren.
- Gemeente organiseert jaarlijks met ondernemers een 'meet-up' tussen Rijswijkse bedrijven en schoolverlaters en andere werkzoekenden.
- Meer stageplekken in Rijswijk. Gemeente geeft het goede voorbeeld.
- Werken met mogelijkheid om bij te verdienen in de bijstand.
- Vrijwilligerswerk is toegestaan als invulling voor de uitkering.
- Statushouders worden actief ondersteund in het vinden van werk en verbonden aan Rijswijkse vakscholen.

Economische dynamiek

- Sterk inzetten op karakter en profiel van Rijswijk als aantrekkelijke stad. Met trots uitdragen wat de kansen zijn en zo Rijswijk op de kaart zetten. Het aantrekken van nieuwe bedrijven in combinatie met promotie van cultuur, toerisme en winkelen in Rijswijk. Structureel geld en capaciteit vrijmaken voor citymarketing (stadspromotie) en evenementen.
- Een 'onderwijs, duurzaam & digitaal'-voucher voor ondernemers om ze vooruit te helpen.
- Economisch profiel versterken door ruimte te bieden voor scale-ups: in Rijswijk kunnen kennisinstellingen en start-ups hun bedrijf uitbreiden, waar ze verder kunnen doorgroeien.
- Stad Rijswijk wordt proeftuin voor praktische innovaties van bedrijven, waar inwoners profijt van hebben.
- Bedrijventerreinen worden groener, veiliger, schoner, toegankelijker. Leegstand op bedrijventerreinen wordt actief tegengegaan; daar investeren in digitale (verkeers)infrastructuur en schone energie.
- Herstructurering van Bogaard stadscentrum, Plaspoelpolder, Kesslerpark en Havenkwartier wordt met volle kracht doorgezet.
- Werklocaties aantrekkelijk maken met een heldere signatuur. Denk aan 'Kesslerpark: innovatieve campus voor groene energie' en Vrijenban: 'centrum voor duurzame stadslogistiek'.

Bedrijven voor Rijswijkers

- Stimuleren van levendige horeca en een divers en aantrekkelijk winkelaanbod in Rijswijk, met ruimte voor sociaal ondernemers.
- Buurtwinkelcentra moeten zoveel mogelijk behouden blijven, zij vervullen een belangrijke economische en sociale functie in de wijk. De gemeente gaat actief met de ondernemers kijken naar de kansen en uitdagingen voor deze centra en mogelijke herontwikkeling.
- Start-up-ruimtes voor eigen Rijswijkse mkb-ondernemers opzetten. Meer verbinding brengen tussen bedrijventerreinen en lokale ondernemers.
- De gemeente besteedt waar mogelijk lokaal aan.
- Het ondernemersloket blijft bestaan. Digitale dienstverlening gemeente aan ondernemers verbeteren (aanvragen vergunningen, gebruik bestaande informatie etc.).
- De gemeenten zorgt voor informatie op haar website en bij het ondernemersloket over de mogelijkheden in Rijswijk. Daarbij wordt actief meegedacht met de ondernemer. Waar procedures voor ondernemers lang duren, kijkt de gemeente naar mogelijkheden.

4. MEEDOEN

Ook in Rijswijk laten we iedereen vrij, maar niemand vallen. We willen gelijke kansen bieden voor iedereen om naar eigen vermogen mee te doen in de Rijswijkse samenleving. Ongeacht je inkomen, geslacht, leeftijd, geaardheid, geloof of afkomst. Wij staan voor een open, tolerante en inclusieve stad waar inwoners trots en betrokken zijn. Waar geen plek is voor racisme en discriminatie.

Met goede voorzieningen voor cultuur, welzijn en taal. Met een bruisend aanbod. We stimuleren alle inwoners om zowel fysiek als psychisch gezond te blijven via sport en vrijwilligersactiviteiten. We willen daarnaast dat inwoners mee kunnen beslissen over belangrijke thema's in hun buurt.

En dat inwoners die het nodig hebben zorg, hulp en een steuntje in de rug krijgen. Ook kwetsbare jongeren. Dat mensen het financieel op orde kunnen hebben. Zodat iedereen kan blijven meedoen in Rijswijk.

Gezonde en sportieve stad

- In Rijswijk stimuleren we bewegen in de openbare ruimte: hardlooproutes, wandelpaden, speeltuinen en sportveldjes dragen hieraan bij.
- Ondersteunen van sportverenigingen in hun organisatie en management door de Sportraad Rijswijk.
- De gemeente ontwikkelt een Aanvalsplan Gezonde Generatie. Hierin is aandacht voor het terugdringen van het aantal jongeren met overgewicht.
- We realiseren Sportvoorziening Elsenburgerpark. Ook komt er een toekomstplan voor Irene sportpark.
- Alle kinderen tot 16 jaar krijgen drie uur gymles per week op school.
- Combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches behouden.
- Lokaal Jeugdsportfonds voor kinderen die het anders niet kunnen betalen. Ook kunnen alle Rijswijkse kinderen een zwemdiploma halen.
- Zwemmen moet breed toegankelijk blijven voor Rijswijkers. Er moeten voldoende zwemvoorzieningen zijn, binnen en buiten. Zwembad de Schilp moet blijven.
- In Rijswijk hebben we gezonde sportkantines.
- D66 wil een skateboardbaan in Rijswijk. Parken en openbaar groen kunnen gebruikt worden voor bootcamps en urban sports.
- Breedte sport en beweegmogelijkheden verder uitbreiden naar nationaal en internationaal niveau, zoals een Nationaal Dartscentrum in Rijswijk.

Zorg en welzijn dichtbij

- Loket voor zorggerelateerde vragen (preventie, passend onderwijs, jeugdzorg etc.).
- Actieplan Rijswijk tegen eenzaamheid met activiteiten voor senioren (samen wandelen, koken, koffieochtenden). Ook aandacht eenzaamheid onder niet-ouderen, jongeren.
- Aansluiting bij landelijk preventieakkoord vanwege mentale weerbaarheid.
- 'Huiskamers' in de wijk voor ontmoeting, voor sociale en culturele activiteiten, die betaalbaar zijn voor iedereen.

- Meer wijkcoördinatoren en tevens hun rol versterken. Zij staan voor toegankelijke en menselijke dienstverlening van de gemeente.
- Huishoudelijke zorg (WMO): voldoende ruimte garanderen voor persoonlijke aandacht door de zorgprofessional.
- Mantelzorgers ontlasten met logeerszorg en respijtzorg.
- Hospice in Rijswijk realiseren.

Jeugd en jeugdzorg

- Budgetbeheersing jeugdzorg, zeker gezien relatief groot beroep op jeugdzorg en groei aantal kinderen in Rijswijk de komende jaren.
- Jeugdzorg: ruimte voor zorgverleners om goede kwaliteit te leveren. Lichte en zware gevallen helpen en ruimte voor 18+-ers.
- Vroegsignalering versterken door goede samenwerking en afstemming tussen scholen, jeugdzorg, bureau HALT, sportverenigingen. Meer aandacht voor mentale weerbaarheid bij jongeren (verslaving, schulden).
- Meer culturele en sociale voorzieningen voor tieners.
- Jongerenenquête door gemeente samen met jeugdambassadeurs. Met budget om plannen door jongeren zelf uit te kunnen werken.

Mee kunnen doen

- De gemeente voert een actief armoede- en schuldenbeleid. Met begrip en rustperiode voor mensen met ernstige schuldenproblemen. We zetten in op vroegsignalering van problematische schulden.
- Financieel hulpket Welzijn Rijswijk is vijf dagen per week open. Subsidie hiervoor uitbreiden.
- Ooievaarspas blijft en wordt Olifantenpas.
- Waardering voor particuliere initiatieven als voedselbank en weggeefwinkel.
- Ondersteunen van vrijwilligersnetwerken, inwoners stimuleren om vrijwilliger te worden.
- Inclusiviteit in sport en cultuur. Regenboogplan voor LHBTIQ+ in Rijswijk.
- Taalonderwijs voor statushouders.

Cultuur voor iedereen

- Meer ruimte en aandacht voor cultuureducatie en cultuurparticipatie vóór, dóór en met inwoners.
- Geen verlaging subsidies culturele instellingen. Meerjarensubsidies hebben de voorkeur.
- Samenwerking tussen cultuur- en welzijnsorganisaties verder versterken. Huis van de Stad samen met de Rijswijkse Schouwburg worden de nieuwe 'hotspot'.
- Meer samenwerking tussen culturele instellingen en ondernemers, zodat Rijswijk nog aantrekkelijker wordt voor inwoners, bezoekers en toeristen.
- Bibliotheek is belangrijk voor Rijswijk vanwege brede doelstellingen: leesbevordering, taaleducatie, digitale geletterdheid, ontmoetingsplek.
- Jaarlijks bruisend evenement in één van onze parken (cultuur, welzijn, sport), bijvoorbeeld ons eigen festival 'Naaldpop'.

- Amateurgezelschappen ondersteunen en verbinden met professionele organisaties.
- Lokale media zijn nodig voor de democratie. Bestaansrecht mogelijk maken, media moeten wel onafhankelijk blijven.
- Goed onderhoud, hergebruik en informatie van en over kunst in de openbare ruimte.
- Stimuleren van culturele wijkevenementen via wijkbudgetten.
- Gevelkunst met beelden van lokale Rijswijkse helden en Rijswijkse historie.

5. BESTUUR, DIGITAAL EN FINANCIËN

D66 wil vooruit met Rijswijk. Dat vraagt om een actief bestuur en een professionele gemeentelijke organisatie. Die kansen zien en kansen pakken, ook in de regio. Waar inwoners echt betrokken worden bij besluiten die hen raken, vooral in de eigen buurt.

De overheid is er voor burgers en is van alle burgers, voor menselijke maat, voor een aanspreekbare, begrijpelijke en bereikbare overheid die de burgers in alle contacten met haar een sterke rechtspositie geeft.

De hele samenleving en economie digitaliseren in hoog tempo. Rijswijk moet daarin versneld mee gaan. Om de dienstverlening beter te maken voor mensen. Met visie en ambitie voor de toekomst voor de hele stad.

Wij staan voor solide en degelijk financieel beheer. Rijswijk moet financieel gezond blijven en we willen burgers en ondernemers niet onnodig belasten. Daarnaast moet er een goede basis zijn voor de noodzakelijke investeringen voor de toekomst. Want Rijswijk moet vooruit.

Professioneel bestuur, betrokken burgers

- Meer werken vanuit integrale, domeinoverstijgende, visies en samenhang tussen beleidsdomeinen.
- Sneller van visies en plannen naar 'doen'. Een college dat concrete resultaten boekt die Rijswijk vooruit brengen.
- Wij staan positief tegenover experimenten om de betrokkenheid van burgers bij de gemeente en haar politiek te vergroten.
- Gemeente moet open blik hebben naar de regio. College, raad en ambtenaren zoeken samenwerking met omliggende gemeenten vanuit kansen en belang van inwoners en ondernemers in Rijswijk o.a. in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH).
- Investeren in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat is nodig. Met scholing en bijscholing in nieuwe kennis, (digitale) vaardigheden, pro-activiteit en omgevingsbewustzijn voor zittend en nieuw personeel. Gemeente Rijswijk als aantrekkelijke werkgever voor iedereen.
- Gemeente moet optimaal bereikbaar zijn voor inwoners, zowel via een fysiek loket als digitaal. Dienstverlening en informatievoorziening moet altijd beschikbaar blijven voor mensen die niet digitaal vaardig zijn.
- Fatsoenlijke en zorgvuldige klachtenafhandeling door de gemeente. Ook daar waar klachten de gemeenten niet direct raken, maar het wel in haar vermogen ligt om te bemiddelen.
- Toegankelijkheidsregister en voldoen aan beveiliging en toegankelijkheid standaarden (o.a. AVG).
- Burgers kunnen echt meebeslissen over hun eigen buurt. Daarvoor zijn wijkbudgetten beschikbaar.
- Participatie inwoners concreet inpassen in planvorming op basis van de participatieladder. Aanpassing Julianastraat is goed voorbeeld.

Digitale stad

- Integrale toekomstvisie is nodig voor de verdere digitalisering van de stad: Plan Rijswijk Digitale Stad 2030. Hierin kansen, risico's, voorwaarden en investeringen concreet uitwerken. Daarbij inwoners, bedrijven, instellingen en externe deskundigen betrekken. We maken ook gebruik van de kennis en inzet van belangrijke tech bedrijven in Rijswijk
- Versterken digitale geletterdheid inwoners via bibliotheek en digitale buddies.
- Maximale digitale toegankelijkheid voor alle inwoners en bedrijven.
- Gemeentelijke organisatie moet een flinke slag maken met de eigen digitalisering van werkprocessen, openbare verantwoording en dienstverlening.
- Data en algoritmen beter benutten voor beleid. Tegelijk kritisch en transparant zijn over grenzen en toepassing; hiervoor digitaal-ethische commissie instellen.
- Preventieve maatregelen tegen risico van cyberaanval gemeente. Ook kennis en bewustzijn vergroten bij ondernemers.

Solide financiën

- Rijswijk moet financieel gezond zijn en blijven. Begroting is structureel in evenwicht, met voldoende risicoreserves.
- Financieel beheer en administratie moeten goed onder controle zijn en blijven met adequaat financieel risicomanagement.
- Beter inzicht bieden in alle subsidiestromen om integraal beeld te bevorderen.
- We willen extra financiële lasten voor inwoners en bedrijven zoveel mogelijk voorkomen. OZB stijgt mee met de consumentenprijsindex.
- Het college houdt in de begroting rekening met de grote maatschappelijke en economische opgaven voor de komende jaren zoals wonen, sociaal domein, energie, herstructurering bedrijventerreinen. Duurzaam investeren met een investeringsbegroting van 15 jaar.
- Heffingen en leges zijn structureel en op lange termijn kostendekkend, met name voor diensten waar voor langjarige investering voor nodig is (riool, afvalverwerking).
- Benutten van provinciale, landelijke en Europese fondsen waar mogelijk. Hiervoor lobby inzet gemeente.
- Gemeente betaalt facturen op tijd.